

Gece Turizminde Ziyaretçi Algısı ve Kültürel Deneyimler*

Çağla ÇETİNKAYA, İstanbul Nişantaşı Üniversitesi, Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Otel İşletmeciliği,
cagla.cetinkaya@nisantasi.edu.tr , İstanbul, Türkiye, 0000-0003-2039-7220

Öz

Giderek yaygınlaşan gece turizmi uygulamaları ziyaretçilere alışılmışın dışında bir deneyim sunmaktadır. Bu yönüyle gece turizmi, ziyaretçilerin tarihî mekânlara yönelik algılarını ve kültürel deneyimlerini dönüştürme potansiyeli taşımaktadır. Ancak literatürde gece turizmi deneyiminin ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimi nasıl şekillendirdiğini ortaya koyan akademik çalışmalar az sayıda olmaktadır. Bu bağlamda, bu çalışma, gece turizmi deneyiminin, ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki yansımaları, katılımcıların kişisel gözlem ve yorumlarına dayalı olarak irdelemekte; aynı zamanda bu alandaki uygulamaların niteliğini artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmada nitel araştırma yöntemi benimsenmiş olup, veri toplama aracı olarak yarı yapılandırılmış görüşme formundan yararlanılmıştır. Görüşmeler, amaçlı örnekleme tekniği kapsamında İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni gece saatlerinde ziyaret eden yerli katılımcılarla (n=10) yüz yüze gerçekleştirilmiştir. Elde edilen veriler, betimsel analiz tekniğiyle değerlendirilmiştir. Bulgular, gece ziyaretlerinin katılımcılara daha mistik ve etkileyici bir deneyim sunduğunu, kültürel deneyimlerini derinleştirdiğini ve tarihî mekânlarla kurulan bağın güçlenmesine katkı sağladığını ortaya koymaktadır. Ancak yetersiz ışıklandırma, yönlendirme eksiklikleri ve rehber anlatımlarındaki sınırlılıkların da deneyimi olumsuz etkileyebildiği belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Gece Turizmi, Ziyaretçi Algısı, Kültürel Deneyimler

Visitor Perception in Night Tourism and Cultural Experiences**Abstract**

The increasingly widespread practice of night tourism offers visitors an unconventional experience at cultural heritage sites. In this context, night tourism has the potential to transform visitors' perceptions of historical spaces and enrich their cultural experiences. However, academic studies exploring how night tourism shapes visitor perception and cultural engagement are notably limited. This study aims to examine the impact of night tourism practices on visitor perception and cultural awareness based on participants' personal observations and reflections, and to develop recommendations for improving the quality of such practices. A qualitative research method was adopted, and data were collected through a semi-structured interview form. Interviews were conducted face-to-face with local participants (n=10) who visited the Istanbul Archaeology Museum during nighttime hours, selected through purposive sampling. The data were analyzed using descriptive analysis techniques. The findings indicate that nighttime visits provided participants with a more mystical and impressive experience, deepened their cultural engagement, and strengthened their connection with the historical site. However, insufficient lighting, unclear directional signage, and limited guiding services were identified as factors that negatively affected the overall experience.

Keywords: Night Tourism, Visitor Perception, Cultural Experiences

*Bu çalışmanın veri toplama aşaması için gerekli etik kurulu belgesi İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Rektörlüğü Etik Kurulu tarafından, 21.03.2025-2025/03 tarih/sayıyla düzenlenmiştir.

Extended Summary

Tourism plays a significant role not only in supporting economic growth but also in preserving cultural heritage and facilitating intercultural dialogue across societies. Within this broad scope, cultural heritage sites serve as meaningful spaces for engagement, education, and emotional connection, offering visitors a deeper understanding of history, identity, and shared values.

In recent years, the diversification of tourism practices—particularly the extension of visit hours into the evening has introduced the concept of night tourism into the academic and practical landscape. Night tourism, particularly in historical and cultural settings, provides a distinctive experiential framework compared to traditional daytime visits. The ambience created by reduced noise levels, atmospheric lighting, and fewer crowds offers visitors an alternative perception of space, enhancing both emotional depth and cognitive focus (Timothy & Boyd, 2006). This shift in temporal context transforms how people perceive and interact with cultural spaces. Quiet surroundings, the interplay of architectural lighting and shadow, and the absence of distractions allow for more intimate and immersive experiences, prompting visitors to engage with the site in reflective, often personal ways (Biran, Poria & Reichel & 2006).

The present study explores these dynamics through a qualitative investigation of visitor experiences at the Istanbul Archaeological Museum during night-time hours. Specifically, it aims to understand how night visits influence perceptions of destination image, levels of cultural connectedness, and overall visitor satisfaction. Prior research highlights that when cultural sites are illuminated at night, the architectural features become more pronounced, fostering a heightened sense of aesthetic appreciation (Tilden, 2007). Unlike daytime visits, which often carry the burden of hurried movement and surface-level observation, night visits are shown to facilitate deeper emotional resonance and a slower, more thoughtful engagement with historical narratives (Biran, Poria & Oren, 2011). Furthermore, from a sustainability perspective, scholars like Mowforth and Munt (2016) argue that night tourism can alleviate over-tourism pressures by distributing visitor flows across broader timeframes, thus contributing to more balanced resource use and extended operational hours for cultural sites.

This study adopts a qualitative research design and draws upon data collected through semi-structured interviews with ten participants who had attended a night-time museum experience at the Istanbul Archaeological Museum. Participants were selected using purposive sampling to ensure that their responses would provide insight into the unique characteristics of night tourism. Data were analyzed using descriptive analysis, with an emphasis on deriving meaning through participants' personal narratives and interpretations. Instead of categorizing responses into rigid thematic frameworks, the analysis sought to identify shared patterns in emotional response, perception, and interpretation, grounded in the participants' subjective experiences.

The findings indicate that night visits are perceived as substantially different from daytime experiences, not merely because of temporal context but due to the multi-sensory nature of the environment. Participants described the museum at night as peaceful, inspiring, and even mystical—an atmosphere that allowed them to slow down and observe details they would otherwise overlook. Several visitors noted that lighting design played a critical role in highlighting architectural elements, which in turn heightened their sense of wonder and attentiveness. The quiet environment also contributed to a reflective experience, with some participants describing a heightened emotional connection to the historical artifacts and the narratives they embodied. Some even reported experiencing a “time travel” sensation, as if the temporal shift created a more authentic encounter with the past. Despite these positive evaluations, participants also pointed out several logistical shortcomings. These included difficulty in hearing the guide due to inadequate sound systems, insufficient directional signage within the museum, and limited access to certain sections during night hours.

Some participants expressed disappointment in the lack of information provided at night compared to daytime tours, suggesting that the interpretive elements of the experience could be improved. Moreover, the limited promotion and accessibility of night tourism options in Istanbul were criticized, with

participants arguing that such experiences remain underutilized and relatively unknown among local residents.

Overall, the study concludes that night tourism at cultural heritage sites like the Istanbul Archaeological Museum contributes positively to destination image and facilitates a deeper, more emotional engagement with history and place. These visits not only enhance the visitor experience but also offer a strategic opportunity for museum and heritage site managers to diversify their offerings and appeal to a broader range of visitor profiles. However, the study also acknowledges several limitations. It was conducted solely at a single location with a relatively small number of participants, which limits the generalizability of the findings. To build upon these insights, future research could involve comparative studies across different types of cultural sites and cities, incorporating larger and more diverse participant groups.

In addition, further inquiry into how different visitor demographics—such as families with children, elderly visitors, or individuals with disabilities—experience night tourism could help develop more inclusive and accessible programming. This study contributes to the relatively limited body of literature on night tourism in Turkey and offers actionable recommendations for museum administrators and policymakers. These include enhancing interpretive content specifically designed for evening visitors, improving infrastructure such as lighting and signage, and launching targeted promotional efforts to raise awareness of night tourism as a viable and enriching cultural experience.

1. Giriş

Turizm hem küresel ekonomi hem de kültürel değişim açısından büyük bir öneme sahiptir. Turizm faaliyetleri sadece gündüz gerçekleşmekle sınırlı kalmamakta ve gece turizmi kavramı da giderek daha fazla önem kazanmaktadır (Chen & Tong, 2021). Gece turizmi, özellikle de büyük şehirlerde ve kültürel miras alanlarında ziyaretçilerin gece saatlerinde de turistik aktivitelere katılmasını sağlamaktadır. Kültürel miras alanları, gece ziyaretleri için büyük bir potansiyele sahip olup, doğru stratejilerle turist deneyimini geliştirmek için de avantaj sağlamaktadır (Huang & Wang, 2018). Bununla birlikte gece turizmi, turistik destinasyonlara turistlerin konaklama sürelerini uzatarak ekonomik katkı sağlamak, kültürel etkinliklerin tanıtılmasına katkıda bulunmak ve şehirlerin gece ekonomisini güçlendirmek gibi çeşitli ekonomik ve sosyal faydalar sunmaktadır (Pogodina & Kislina, 2024; Amir, Ismail & See, 2015). Çünkü gece turizmi, turistik destinasyonların gün batımından sonra da ziyaretçilere hizmet sunmaya devam ettiği bir turizm türüdür. Bu kavram; gece ışıklandırmaları, özel etkinlikler, gece müzeleri, eğlence mekânları ve doğal gece deneyimleri gibi geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır (Eldridge & Smith, 2019).

Gece saatlerinde sunulan farklı atmosfer, ziyaretçilerin mekânla kurduğu ilişkiyi yeniden şekillendirmekte ve bireysel algılarını daha özgün bir boyuta taşımaktadır. İşte bu noktada ziyaretçi algısı kavramı önem kazanmaktadır. Ziyaretçi algısı, turistlerin bir destinasyonla ilgili duysal, bilişsel ve duygusal değerlendirmelerini içeren çok katmanlı bir yapıdır ve deneyimlenen ortamın niteliğine göre şekillenmektedir (Gyimóthy, 2000).

Gece turizmi uygulamaları ise ziyaretçilerin mekânları algılama biçimlerinde önemli değişimlere yol açmakta; deneyimin zaman ve bağlam boyutu genişledikçe, algısal ve duygusal değerlendirmeleri daha karmaşık ve anlam yüklü hâle gelmektedir. Dolayısıyla, gece turizminin ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki etkisini çok boyutlu bir yaklaşımla değerlendirmek, bu alanın potansiyelini ve sınırlılıklarını daha net ortaya koymak açısından önemli olmaktadır. Bu kapsamda incelenen gece turizminin tarihî mekân algısı, kültürel deneyimler ve ziyaretçi memnuniyeti üzerindeki etkilerine dair bütüncül biçimde ele alan çalışma az olmaktadır.

Elhosiny et al., (2023) estetik sunumlar çerçevesinde kültürel deneyimi değerlendirmiş, fakat ziyaretçilerin gece gerçekleştirilen müze deneyimine yönelik motivasyonunu ve bu deneyimden beklentilerini irdelememiştir. Gece turizmi deneyiminin niteliğinin artırılmasına yönelik yol gösterecek derinlemesine verilere ihtiyacın olması, bu araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. Bu kapsamda gece turizmi deneyiminin, ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki yansıması, katılımcıların kişisel gözlem ve yorumlarına dayalı olarak irdelenmekte; aynı zamanda bu alandaki uygulamaların niteliğini artırmaya yönelik öneriler geliştirilmesi amaçlanmaktadır. Bu kapsamda bu çalışma söz konusu bu boşlukları doldurarak gece turizminin ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimlere olan etkisini ziyaretçi motivasyonu, kültürel ve tarihî algı, destinasyon algısı ve memnuniyet kategorileri çerçevesinde ele almaktadır. Bu sayede hem literatürde bahse konu boşlukların doldurulmasına katkı sağlarken hem de gece turizmi deneyiminin niteliğini artırmaya yönelik çıkarımlar sunmayı amaçlamaktadır. Bu kapsamda çalışmada temel araştırma sorusu, gece turizmi deneyiminin, ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki yansımasının nasıl şekillendiği ve bu yansımanın anlaşılmasının, söz konusu uygulamaların niteliğini artırmaya yönelik stratejik önerilerin geliştirilmesine nasıl katkı sunabileceğidir.

2. Kavramsal Çerçeve

Çalışmanın bu bölümünde gece turizmi, ziyaretçi algısı ve gece turizminin ziyaretçi algısına etkileri anlatılmaktadır.

2.1. Gece Turizmi

Gece turizmi, turistik destinasyonların gün batımından sonra da ziyaretçilere hizmet sunmaya devam ettiği bir turizm türüdür. Bu kavram; gece ışıklandırmaları, özel etkinlikler, gece müzeleri, eğlence

mekânları ve doğal gece deneyimleri gibi geniş bir faaliyet alanını kapsamaktadır (Eldridge & Smith, 2019). Bu yönüyle gece turizmi, kentlerin 24 saat canlı kalabilmesini sağlayan stratejik bir turizm türü olarak öne çıkmaktadır. Bu turizm türü, ekonomik kazançların yanında kültürel mirasın da tanıtılmasına katkı sağlar. Özellikle Çin, Tayvan ve Vietnam gibi ülkelerde gece turizmi, gündüz aktivitelerini tamamlayıcı nitelikte ele alınmakta ve turizm zincirini uzatmaktadır (Pogodina & Kislina, 2024). Gece saatlerinde düzenlenen açık hava etkinlikleri, ışık gösterileri ve gece pazarları gibi uygulamalarla ziyaretçiler kente bağlılık geliştirmektedir. Ancak bu gelişmelerin sürdürülebilir olması için altyapı, güvenlik ve katılım gibi etkenler dikkate alınmalıdır (Xian, 2024).

Gece turizmi yalnızca şehir merkezleriyle sınırlı kalmamalı, kıyı bölgeleri ve küçük şehirler de bu döngüye dâhil edilmelidir. Vietnam'ın sahil kentleri üzerine yapılan karşılaştırmalı bir çalışmada (Nguyen & Tran, 2024), hem olgunlaşmış hem de gelişmekte olan destinasyonların gece turizminde farklı avantajlara sahip olduğu gösterilmiştir. Nha Trang gibi gelişmiş bölgelerde eğlence ve pazar etkinlikleri ön plandayken, Quang Ngai gibi yeni destinasyonlarda doğal güzellikler ve gece manzarası öne çıkmaktadır. Her iki tür destinasyon için de turist beklentilerine uygun planlama yapılması önerilmektedir. Özellikle anket sonuçları, gece turizmi deneyiminin tatmin düzeyini doğrudan etkilediğini ortaya koymuştur.

Toplumsal gece turizmine yönelik desteği de bu alanın sürdürülebilirliğinde kritik rol oynar. Çin'in Kaifeng kentinde yapılan bir araştırmada, yerel halkın gece turizmini desteklemesinde sosyal dayanışma ve yaşam kalitesinin belirleyici olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların turizme yönelik olumlu tutumu, duygusal yakınlıkla birlikte artmaktadır. Özellikle duygusal dayanışma, yerel halk ile turistler arasında karşılıklı anlayışı geliştirmektedir. Araştırma, sosyal değişimin halkın davranışlarına etkisini de detaylı biçimde ortaya koymuştur. Yerel halkın gece turizmi politikalarına katılımı, olası çatışmaları en aza indirmektedir (Wang et al., 2023). Bu bağlamda yerel katılım, sadece destek değil aynı zamanda başarı faktörüdür.

Gece turizmi, sadece ekonomik değil aynı zamanda kültürel sürdürülebilirlik açısından da değerlidir. Endonezya'da Berastagi bölgesinde yapılan bir çalışmada, gece atmosferinin yerel kültürle uyumlu şekilde tasarlanmasının özgün bir destinasyon kimliği oluşturduğu belirlenmiştir. Yerel halkın geleneksel değerlerinin gece turizmi içinde kullanılması, sadece ekonomik kazanç değil aynı zamanda kültürel koruma da sağlamaktadır. Gözlemler ve görüşmeler, bu entegrasyonun ziyaretçi deneyimini zenginleştirdiğini göstermektedir. Kültürel öğelerle zenginleştirilmiş gece ortamları, özgün turizm deneyimleri yaratmaktadır (Veronica et al., 2020).

2.2. Ziyaretçi Algısı

Turizm literatüründe ziyaretçi algısı, genellikle bir destinasyonun kalitesi, hizmetleri, güvenliği ve kültürel değerleri üzerine turistlerin sahip olduğu düşünceler olarak ele alınmaktadır (Taylor & Shanka, 2008). Bu algı, bireylerin deneyimleri ve beklentileri doğrultusunda şekillenmekte olup, destinasyon seçiminde de önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle kültürel alanlarda, ziyaretçilerin değer algıları, turistik mekânın kimliğini ve cazibesini artırabilmektedir (Navrátil et al., 2011). Ziyaretçi algısına yönelik yapılan çalışmalar, bazı temel faktörlerin bu algıyı doğrudan etkilediğini göstermektedir (Beerli & Martín, 2004a). Bunlar arasında destinasyonun fiziksel ve kültürel özellikleri, konaklama, ulaşım ve restoran gibi hizmetlerin kalitesi ile çevresel sürdürülebilirlik ve yerel halkla etkileşim düzeyi yer almaktadır. Tüm bu unsurlar, ziyaretçilerin destinasyonla kurduğu duygusal ve bilişsel bağları belirleyerek genel deneyim üzerinde belirleyici rol oynamaktadır.

Turistik deneyimler, ziyaretçilerin destinasyon ile kurdukları fiziksel, bilişsel ve duygusal etkileşimler sonucunda şekillenmektedir. Bu etkileşim süreci boyunca ziyaretçi algısı üç temel aşamada değişim göstermektedir (Capitello, Begalli & Agnoli, 2013). Ziyaret öncesi algı aşamasında, turistler sosyal medya, rehber kitaplar ve önceki ziyaretçilerin yorumları gibi çeşitli kaynaklardan destinasyon hakkında bilgi edinirler (Franzidis & Yau, 2018). Ziyaret sırasındaki algı, turistin destinasyonda yaşadığı deneyimler doğrultusunda olumlu veya olumsuz bir imaj oluşturmaya neden olur (Ryglová, Rasovska & Šácha,

2016). Ziyaret sonrası algı ise, turistin destinasyona dair genel değerlendirmesini kapsar ve bu değerlendirme, memnuniyet düzeyi ile gelecekte tekrar ziyaret etme niyetini doğrudan etkiler (Weng, Tan & Yu, 2023).

Turistik destinasyonların başarılı bir şekilde yönetilmesi, ziyaretçi algısının doğru anlaşılmasına bağlıdır. Destinasyon imajı ile ziyaretçi memnuniyeti arasındaki önemli bir ilişki vardır. Yüksek algılanan kalite, turistlerin destinasyona olan bağlılığını artırırken, olumsuz algılar destinasyonun turizm çekiciliğini azaltabilmektedir (Chen & Chen, 2010).

2.3. Gece Turizminin Ziyaretçi Algısına Etkileri

Gece turizmi, ziyaretçilerin mekân algısını ve turizm deneyimlerini farklılaştırabilmektedir. O nedenle gece turizmi, ziyaretçi memnuniyeti açısından önemli bir rol oynamaktadır. Özellikle müzelerin gece ziyaretleri, gece pazarları, eğlence etkinlikleri ve gastronomi gibi unsurlar, turistlerin gece aktivitelerine katılımını artırmaktadır (Chou, 2013). Gece turizmi, genellikle kent turizmi, kültürel miras alanları ve doğa turizmi gibi farklı alanlarda incelenebilmektedir. Chen ve Tong (2021) tarafından yapılan bir çalışmada, Pekin'deki gece turizminin algılanan imajı analiz edilmiştir. Çalışmada, turistlerin gece turizmi deneyimlerini değerlendirmek için bulanık kapsamlı değerlendirme yöntemi kullanılmıştır. Sonuçlar, ziyaretçilerin gece turizmine genel olarak olumlu yaklaştığını, ancak gece aydınlatması, ulaşım ve eğlence etkinlikleri gibi faktörlerde iyileştirme yapılması gerektiğini ortaya koymuştur. Benzer şekilde, Barcelona'da yapılan bir araştırma (Camprubí & Coromina, 2018), şehirdeki aydınlatma sistemlerinin turist algısını önemli ölçüde etkilediğini göstermektedir. Huang ve Wang (2018), Hong Kong şehir manzarasının gece ve gündüz algıları arasındaki farkları incelemiştir. Çalışma, gece saatlerinde şehir manzarasının turistler tarafından daha olumlu algılandığını ve gecenin şehre bir kişilik kattığını göstermiştir.

Gece turizmiyle ilgili bir diğer önemli konu, turistlerin gece deneyimlerinden duyduğu memnuniyet ve tekrar ziyaret etme niyetleridir. Tayvan gece pazarlarında yapılan bir çalışmada, gece turizminin ziyaretçi memnuniyetini ve tekrar ziyaret olan etkisi incelenmiştir. Bu çalışmada turizm imajı, rekreasyonel faydalar ve turist tatmini arasındaki ilişki incelenmiş ve gece pazarlarının turistlerin ziyaretçi tatmininde önemli bir faktör olduğu ortaya konulmuştur (Chou, 2013). Jiang ve Hong (2021) ise, gece turizminin Z Kuşağı turistleri üzerindeki etkisini araştırmış ve gece turizminin duygusal, epistemik ve güvenlik değerleriyle birlikte destinasyon bağlılığı oluşturduğunu belirlemiştir.

Gece turizmi sadece şehir manzaralarıyla sınırlı değildir; müze geceleri, kültürel festivaller ve gece ışıklandırma projeleri de turistlerin algısını şekillendiren önemli unsurlardandır. Elhosiny vd., (2023) tarafından yapılan bir çalışmada, Romanya'daki "Müzeler Gecesi" etkinliğinin turist algısı ve destinasyon kimliği üzerindeki etkileri incelenmiştir. Çalışma, gece etkinliklerinin ziyaretçi memnuniyetini ve destinasyonun marka imajını artırdığını göstermektedir. Gece turizmi, ziyaretçi algısını sadece kültürel ve kentsel bağlamda değil, aynı zamanda doğa turizmi ve çevresel algıları açısından da değiştirebilmektedir. Aryal (2023) tarafından Nepal'de yapılan bir çalışma, vahşi yaşam turizmi çerçevesinde gece safarilerine yönelik ziyaretçi algılarını incelemiştir. Araştırmada, turistlerin gece safarilerinin vahşi yaşama zarar verebileceği konusunda kararsız kaldıkları bulunmuş, ancak gece turlarının turist deneyimini zenginleştirdiği sonucuna ulaşılmıştır. Gece turizminin en büyük dezavantajlarından biri turistlerin güvenlik algısıdır. Amir vd., (2015) tarafından Kuala Lumpur'da yapılan bir çalışmada, kadın turistlerin gece şehirde yürümeyi gündüze kıyasla çok daha güvensiz algıladıkları ortaya konmuştur. Benzer şekilde, Wang ve Zhang (2022), gece pazarlarını ziyaret eden turistlerin COVID-19 sonrası güvenlik algısını değerlendirmiştir. Çalışmada, güvenlik algısının turizm deneyimini etkilediği ortaya konmuştur.

3. Yöntem

Bu araştırma, gece turizmi deneyiminin, ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki yansımaları, katılımcıların kişisel gözlem ve yorumlarına dayalı olarak irdelemekte; aynı zamanda bu alandaki uygulamaların niteliğini artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Araştırmanın örneklemini belirlerken İstanbul'da gece turizmi kapsamında faaliyet gösteren kültürel mekânlar incelenmiştir. Gece saatlerinde ziyarete açık olan tarihi mekânlardan biri olan İstanbul Arkeoloji Müzesi seçilerek amaçlı örnekleme yöntemiyle belirlenmiş kişilere, yarı yapılandırılmış mülakat tekniği uygulanmıştır. İstanbul Arkeoloji Müzesi, Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından yürütülen gece müzeciliği uygulamaları kapsamında, geç kapanış saatleri (22.00) ile ziyaretçilere gece deneyimi sunan öncü kültürel mekânlardan biridir. 2022 yılı verilerine göre, 578.134 ziyaretçi ile İstanbul'un en çok ziyaret edilen ikinci müzesi konumunda olup (Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2025), araştırmanın yürütüldüğü dönemde gece müzeciliği uygulamasını aktif olarak sürdürmekte olduğu için araştırma sahası olarak belirlenmiştir.

Nitel araştırmalarda görüşme formunun güvenilirliğini ve geçerliliğini sağlamak için uzman görüşüne ihtiyaç duyulmaktadır. Bu sebeple bu araştırmada, görüşme formu hazırlanırken alanlarında uzmanlaşmış öğretim üyelerinin ve sektörde deneyimli profesyonellerin görüşleri alınmıştır. Görüşme formu, 8 uzmanın görüşü alındıktan ve gerekli düzenlemeler yapıldıktan sonra son halini almıştır. Veri toplama süreci 24 Mart 2025'te başlamış, 10 katılımcı ile görüşme yapılmış ve süreç 10 Nisan 2025'te tamamlanmıştır. Görüşme sayısı, nitel araştırmalarda yaygın olarak kabul edilen veri doygunluğu ilkesine göre belirlenmiştir. Dokuzuncu ve onuncu katılımcı ile yapılan görüşmelerden sonra elde edilen verilerin birbirini tekrar etmeye başladığı, yeni bilgi ve kategorilerin ortaya çıkmadığı gözlemlenmiştir. Bu doğrultuda, veri doygunluğuna ulaşıldığı kanaatine varılarak görüşme süreci sonlandırılmıştır. Bu yaklaşım, nitel araştırmalarda derinlikli veri elde etmek kadar, gereksiz tekrarların önlenmesi açısından da önemlidir (Patton, 2002).

Araştırma, nitel ve keşifsel bir tasarım çerçevesinde yürütülmüştür. Nitel araştırmalar, bireylerin yaşadıkları deneyimleri nasıl anlamlandırdıklarını ortaya koymak amacıyla kullanılan yöntemlerdir (Merriam, 2018). Bu bağlamda, araştırma verileri yarı yapılandırılmış görüşme formu aracılığıyla toplanmıştır. Görüşmeler sırasında, katılımcılara açık uçlu sorular yöneltilerek onların kişisel deneyimlerini, algılarını ve önerilerini serbestçe ifade etmeleri sağlanmıştır. Görüşme formu, çalışmanın amacı doğrultusunda araştırmacı tarafından hazırlanmış ve alan yazındaki örneklerden faydalanılarak yapılandırılmıştır.

Katılımcılarla, araştırma amacı ve literatür doğrultusunda 7 ifadeden oluşan yarı yapılandırılmış bir görüşme formu aracılığıyla görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Soruların kapsam geçerliliğini sağlamak amacıyla, görüşme formu öncelikle ilgili alan yazın taranarak oluşturulmuş ve ardından deneme amaçlı iki katılımcı ile pilot görüşme gerçekleştirilmiştir. Pilot uygulama sonucunda bazı ifadelerin anlaşılabilirliğine yönelik düzenlemeler yapılmıştır. Araştırma soruları, araştırmacıya görüşme öncesinde hazırlanan belirli bir soru seti ya da konu başlıkları yardımıyla yol göstermektedir (Gürbüz & Şahin, 2015). Bu doğrultuda, literatürde gece turizmi, gece müzesi deneyimi, kültürel mirasın ve ziyaretçi algısı konularındaki çalışmalar genel hatlarıyla incelenmiştir (Bowen et al., 2008; Richards, 2011; Russo & Quagliari Domínguez, 2014; Çetin & Bilgihan, 2016). Görüşmelere başlanmadan önce görüşme formunun etik standartlara uygunluğunu değerlendirebilmek amacıyla, araştırmacının bağlı olduğu üniversitenin etik kuruluna başvuru yapılmış ve İstanbul Nişantaşı Üniversitesi Etik Kurulu tarafından 2025-3 sayılı karar ile onay alınmıştır. Görüşmede kullanılan yarı yapılandırılmış görüşme soruları aşağıdaki tabloda sunulmuştur.

Tablo 1. Görüşme Soruları

Soru	Kaynak
İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni gece saatlerinde ziyaret etme kararınızı hangi etkenler şekillendirmiştir?	Germain (2016); Elhosiny et al., (2023)
Gece ziyareti öncesinde İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne ilişkin beklentileriniz nelerdi?	Germain (2016)
Müzeyi gündüz yerine gece ziyaret etmeyi tercih etmeniz belirli bir nedeni var mıydı ve bu tercihinizin ardındaki gerekçeleri açıklar mısınız?	Elhosiny et al., (2023)
Gece gerçekleştirilen bu ziyaretin, müzenin tarihsel ve kültürel atmosferine yönelik algısını nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?	Germain (2016)
Genel olarak İstanbul'daki gece turizmi uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?	Elhosiny et al. (2023); Gorgadze, et al., (2021)
Gece turizmi deneyiminiz, İstanbul'a ilişkin destinasyon algınızda herhangi bir değişikliğe neden oldu mu? Böyle bir değişiklik meydana geldiyse, bu durumu nasıl tanımlarsınız?	Elhosiny et al., (2023)
Gece ziyaretiniz beklentinizi hangi düzeyde karşılamıştır, gerekçeleriyle birlikte değerlendirir misiniz?	Elhosiny et al., (2023); Gorgadze, et al., (2021)

Görüşmelerden elde edilen ses kayıtları araştırmacı tarafından yazıya aktarılmış, ardından metinler birkaç kez dinlenerek kontrol edilmiştir. Görüşmelerin her biri ortalama 30-40 dakika sürmüş, bu süreçte hem ses kaydı alınmış hem de eş zamanlı olarak notlar tutulmuştur. Elde edilen veriler, araştırma amaçları ve ilgili literatür doğrultusunda belirlenen kategoriler kapsamında betimsel analiz tekniği (Yıldırım & Şimşek, 2018) ile analiz edilmiştir. Kategorilere ilişkin bilgiler, bulgular bölümünde sunulmuştur. Analiz sürecinde her görüşme metni detaylı biçimde incelenmiş, anlamlı ifadeler sınıflandırılmıştır. Her kategori altında, katılımcı görüşleri doğrudan alıntılarla desteklenmiş; bu alıntılar üzerinden kodlama yapılmış ve bulgulara ilişkin yorumlara yer verilmiştir. Bulgular yalnızca katılımcıların ifadeleriyle sınırlı kalmadan, bu ifadelerin taşıdığı anlamlar doğrultusunda yorumlanmış, ortak eğilimler ve dikkat çeken bireysel farklılıklar sistematik biçimde ortaya konulmuştur.

Nitel araştırmalarda geçerlilik ve güvenilirlik, elde edilen verilerin doğruluğu ile tekrar edilebilirliğini güvence altına alan temel ölçütlerdir. Geçerlilik, araştırma sonuçlarının gerçekliği ne ölçüde yansıttığını; güvenilirlik ise aynı verilerin benzer koşullarda tekrar edildiğinde benzer sonuçlar verip vermediğini ifade eder (Yıldırım & Şimşek, 2013; Creswell, 2014). Geçerliliği sağlamak amacıyla nitel araştırmalarda kullanılan başlıca yöntemler arasında uzun süreli gözlem, katılımcı doğrulaması (üye kontrolü), çoklu veri kaynakları (veri türü üçgenlemesi), akran denetimi ve zengin betimlemeler yer alırken; güvenilirliği sağlamak için ise şeffaf kayıt süreci, detaylı not alma, araştırmacı notları, tekrar dinleme ve veri doygunluğu gibi stratejiler önerilmektedir (Patton, 2002; Lincoln & Guba, 1985).

Bu çalışmada görüşmeler doğrudan gece ziyareti yapılan ortamda, yüz yüze gerçekleştirilmiş; veriler sesli kayıtlarla toplanarak yazıya aktarılmış, araştırmacı tarafından birden fazla kez dinlenerek doğruluk kontrolü yapılmıştır. Katılımcıların aynı kategoriler altında verdikleri yanıtların yüksek oranda benzerlik göstermesi, veri setinde tekrarlayan örüntülerin oluştuğunu göstermekte ve veri doygunluğunu işaret etmektedir. Ayrıca, araştırmanın doğal ortamda yapılması, araştırmacının alanla doğrudan temas kurması, soruların literatürle desteklenerek yapılandırılmış olması ve elde edilen görüşlerin zengin betimlemelerle sunulması, çalışmanın hem geçerliliğini hem de güvenilirliğini destekleyen önemli unsurlardır. Katılımcılara araştırmanın amacı önceden açıklanmış, etik onam alınmış ve her görüşmede açık uçlu sorularla özgür ifade ortamı sağlanmıştır. Bu yöntemlerin tamamı, nitel araştırmalarda yaygın kabul gören geçerlilik ve güvenilirlik stratejileriyle örtüşmektedir ve çalışmanın bilimsel güvenilirliğini destekleyecek düzeyde yeterli görülmektedir.

4. Bulgular

Bu bölümde araştırmada elde edilen bulgular sunulmuştur. Bu kapsamda öncelikle görüşme süreci ve katılımcılara ilişkin bilgiler aktarılmış, ardından her bir kategori altında gruplanan kodlara dayalı bulgular betimsel bir yaklaşımla sunulmuştur. Katılımcılar K1'den K10'a kadar kodlanmıştır.

Tablo 2. Katılımcılara Ait Görüşme Bilgileri

İşletme	Görüşme Tarihi	Görüşme Süresi
K1	24.03.2025	28 dakika
K2	24.03.2025	42 dakika
K3	26.03.2025	33 dakika
K4	27.03.2025	35 dakika
K5	28.03.2025	24 dakika
K6	28.03.2025	40 dakika
K7	02.04.2025	36 dakika
K8	05.04.2025	27 dakika
K9	07.04.2025	31 dakika
K10	10.04.2025	29 dakika

Görüşmeler, 24 Mart–10 Nisan 2025 tarihleri arasında, tamamı akşam saatlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu zaman aralığı, katılımcıların gece turizmi deneyimlerini henüz tazeyken ve gündüz faaliyetlerinden bağımsız şekilde paylaşımlarını sağlamıştır. Böylece gece turizmine yönelik gözlemler, doğrudan deneyimlerin hemen ardından alınarak verinin güvenilirliğine katkı sağlanmıştır.

Katılımcılara cinsiyet, yaş, eğitim durumu ve daha önce gündüz ziyaret gerçekleştirip gerçekleştirmediklerine dair demografik ve ziyaretçi profilini anlamaya yönelik sorular yöneltilmiştir. Görüşme sonucunda katılımcılara ait demografik bilgiler Tablo 3'te gösterilmiştir.

Tablo 3. Demografik Bilgiler

Katılımcı	Cinsiyet	Yaş Aralığı	Eğitim Durumu	Daha Önce Gündüz
K1	Erkek	25-34	Üniversite Mezunu	Evet
K2	Kadın	45-54	Lise Mezunu	Evet
K3	Erkek	35-44	Lisans Mezunu	Evet
K4	Kadın	25-34	Doktora Öğrencisi	Evet
K5	Erkek	18-24	Üniversite Öğrencisi	Evet
K6	Kadın	25-34	Lise Mezunu	Evet
K7	Erkek	45-54	Ortaokul Mezunu	Evet
K8	Erkek	35-44	Lisans Mezunu	Evet
K9	Erkek	55-64	Lisans Mezunu	Evet
K10	Kadın	25-34	Lise Mezunu	Evet

Tablo 3'te yer alan demografik verilere göre, katılımcıların yaş aralığının 18-24'ten 55-64'e kadar değiştiği görülmektedir. Bu durum, gece turizmi etkinliklerine hem genç hem de daha ileri yaşlardaki bireylerin ilgi gösterdiğini ortaya koymaktadır. Cinsiyet dağılımındaysa erkek katılımcıların ve kadın katılımcılardan fazla olduğu görülmektedir. Katılımcıların eğitim durumlarına bakıldığında lise, lisans, yüksek lisans ve doktora mezunu bireylerin olduğu görülmektedir. Bu çeşitlilik, gece turizmine katılan bireylerin farklı akademik geçmişlere sahip olduğunu ve etkinliklerin her eğitim seviyesinden katılımcıya hitap ettiğini göstermektedir. Katılımcıların daha önce gündüz saatlerinde İstanbul Arkeoloji Müzesi'ni ziyaret edip etmedikleri incelendiğinde, tüm katılımcıların müzeyi daha önce gündüz ziyaret etmiş olduğu görülmektedir.

4.1. Gece Ziyaretinin Motivasyonu ve Beklentiler

Görüşme yapılan katılımcılara yöneltilen “İstanbul Arkeoloji Müzesi’ni gece saatlerinde ziyaret etme kararınızı hangi etkenler şekillendirmiştir?”, “Gece ziyareti öncesinde İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne ilişkin beklentileriniz nelerdi?”, “Müzei gündüz yerine gece ziyaret etmeyi tercih etmeniz belirli bir nedeni var mıydı ve bu tercihinizin ardındaki gerekçeleri açıklar mısınız?” soruları yöneltilmiştir. Bu sorular aracılığıyla, gece turizmi kapsamında gece ziyaretine yönelik ziyaret motivasyonları, beklentiler ve tercihler belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 4’te verilmiştir.

Tablo 4’e göre, katılımcıların gece müzesi ziyaretine ilişkin motivasyonlarına yönelik görüşleri doğrultusunda toplamda 5 kod belirlenmiştir. En fazla frekansa sahip olan kodlar; sessiz ve yoğunluktan arındırılmış deneyim arayışı (f=6), gece mimarisi ve ışık kullanımının estetik algıya etkisi (f=5) ve geçmiş deneyimlerin mekâna olan ilgiyi artırması (f=4), alternatif zaman dilimlerinde kültürel erişim motivasyonu (f=3), dijital yönlendirmeler ve sosyal medya etkisi (f=2) şeklindedir.

Tablo 4. Gece Ziyaretinin Motivasyon ve Beklentilerine İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	f
Gece Ziyaretinin Motivasyonu ve Beklentiler	Sessiz ve yoğunluktan arındırılmış deneyim arayışı	6
	Gece mimarisi ve ışık kullanımının estetik algıya etkisi	5
	Geçmiş deneyimlerin mekâna olan ilgiyi artırması	4
	Alternatif zaman dilimlerinde kültürel erişim motivasyonu	3
	Dijital yönlendirmeler ve sosyal medya etkisi	2

K1: “İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde gece ziyareti yapmaya karar vermemin sebebi, sosyal medyada bu etkinlik hakkında oldukça olumlu yorumlar görmemdi. Daha önce gündüz ziyaret ettiğimde kalabalık ve gürültü nedeniyle tam anlamıyla atmosferi hissedemedim. Gece ziyaretinden önce beklentim, daha sakin bir ortamda tarihi dokuyu hissetmekti. Geceyi gündüze tercih etme sebebim hem kalabalıktan uzak olmak hem de ışıklandırmanın yapıya nasıl bir hava kattığını deneyimlemektir.”

Katılımcı 1, gece ziyaretine karar vermesinde sosyal medyadaki olumlu yorumların ve gündüz ziyaretinde yaşadığı olumsuz deneyimin etkili olduğunu belirtmiştir. Gündüz karşılaştığı kalabalık ve gürültü nedeniyle müzenin atmosferini hissedemediğini ifade eden katılımcı, gece ziyaretinden daha sakin ve etkileyici bir deneyim beklediğini, ayrıca ışıklandırmanın tarihi yapıya kattığı havayı deneyimlemek istediğini dile getirmiştir.

K2: “Ailemle birlikte farklı bir deneyim yaşamak için gece ziyaretine katıldım. Tarihi mekânları keşfetmeyi seviyorum ve müzenin gece daha etkileyici olacağını düşündük. Müzenin tarihî dokusunun gece daha büyüleyici bir atmosfer sunduğunu hissetmek istiyordum. Gündüz yerine geceyi tercih etmemin sebebi, iş ve ev işleri nedeniyle gündüz fırsat bulamamam ve akşam saatlerinde daha rahat gezebilmemdi. Daha önce zaten gündüz ziyaret etmişim.”

Katılımcı 2, gece ziyaretine katılma motivasyonunun ailesiyle birlikte farklı bir deneyim yaşama isteği ve gündüz vakit ayıramaması olduğunu belirtmiştir. Tarihi mekânları keşfetmeyi seven katılımcı, müzenin gece atmosferini daha büyüleyici bulacağını düşündüğünü ve akşam saatlerinde daha rahat gezebildiğini ifade etmiştir.

K3: “Arkadaşımın önerisiyle gece ziyaretine katıldım. Gece müzenin ihtişamını hissetmek istiyordum. Gündüz yerine geceyi tercih etme sebebim, tarihi mekanları gece daha etkileyici bulmam. Özellikle geceyi tercih ettim çünkü geceleri tarihi yapılar çok daha farklı bir atmosfer sunuyor ve daha büyüleyici olacağını düşündüm. Işıklırmalarla daha estetik bir görüntü ortaya çıkacağını ve kalabalığın daha az olacağını düşündüm. Ayrıca gece turizmi yeni bir trend olduğu için, İstanbul Arkeoloji Müzesi’nin gece nasıl bir deneyim sunduğunu anlamak istedim. Bunu deneyimlemek güzeldi. Gündüz yoğun bir turist trafiği olduğunda, bazı detayları kaçırabiliyoruz. Ama gece, mekânın her köşesini detaylı inceleyebiliyorsunuz ve adeta zamanda yolculuk yapıyorsunuz.”

Katılımcı 3, gece ziyaretine katılma kararının arkadaşının önerisiyle şekillendiğini ve tarihi mekânları gece daha etkileyici bulduğunu belirtmiştir. Geceleri ışıklandırmanın estetik bir atmosfer yarattığını düşünen katılımcı, kalabalıktan uzak bir ortamda müzenin detaylarını keşfetmenin ve bu deneyimi yeni bir turizm trendi olarak değerlendirmenin kendisi için anlamlı olduğunu ifade etmiştir.

K4 “Ben özellikle tarihi atmosferi hissetmek için bu gece turuna katıldım. Daha önce de benzer etkinliklere katılmışım ama böyle bir mekânı gece görmek bambaşka bir şeymiş. Gündüz buraya gelmek aklımdaydı ama arkadaşlarım gece turunun daha mistik ve etkileyici olacağını söyledi. Gerçekten de haklı çıktılar. Işıklandırmalar, sessizlik ve mekânın atmosferi beklentilerimin çok ötesindeydi. Duygusal olarak gece ziyaretleri beni daha fazla etkiliyor çünkü etraftaki sessizlik ve loş ışıklandırma, müzeyi daha iyi hissetmemi sağlıyor.”

Katılımcı 4, gece turuna katılma nedenini tarihî atmosferi daha derinden hissedebilme isteğiyle açıklamıştır. Sessizlik, loş ışıklandırma ve mistik ortamın duygusal olarak kendisini daha fazla etkilediğini belirten katılımcı, bu deneyimin beklentilerinin ötesinde olduğunu ifade etmiştir.

Görüşme sonuçları, gece turizmine katılan ziyaretçilerin motivasyonlarının ve beklentilerinin farklılaştığını ancak belirli ortak noktalar etrafında şekillendiğini göstermektedir. Katılımcılar arasında gece ziyaretini tercih etme nedenleri arasında, gündüz yaşanan yoğun kalabalıktan kaçınma, sessiz ve sakin bir ortamda tarihi atmosferi daha derinlemesine hissedebilme isteği, ışıklandırmaların mekâna kattığı estetik ve mistik havayı deneyimleme arzusu öne çıkmaktadır. Ayrıca, sosyal medya ve çevresel tavsiyelerin gece ziyaretine katılım üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Daha önce gündüz ziyaret deneyimi olan katılımcılar, gece ziyaretinin daha etkileyici bir atmosfer sunduğunu ifade etmiş ve geceyi gündüze kıyasla daha otantik ve büyüleyici bulduklarını belirtmiştir. Öte yandan, gündüz saatlerinde vakit bulamayan bireyler için gece ziyaretlerinin erişilebilirlik açısından önemli bir alternatif sunduğu anlaşılmaktadır.

4.2. Kültürel ve Tarihi Algı

Görüşme yapılan katılımcılara yöneltilen “Gece gerçekleştirilen bu ziyaretin, müzenin tarihsel ve kültürel atmosferine yönelik algısını nasıl etkilediğini düşünüyorsunuz?” sorusu aracılığıyla, gece turizmi kapsamında kültürel ve tarihi algı belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 5’te verilmiştir.

Tablo 5. Kültürel ve Tarihi Algıya İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	f
Kültürel ve Tarihi Algı	Işık-gölge oyunlarının algısal derinlik yaratması	5
	Gece ışıklandırmasının tarihî atmosferi pekiştirmesi	4
	Gece ışığının mekânsal detayları ön plana çıkarması	4
	Zamansal bağ kurma ve otantik ortam hissi	3

Tablo 5’e göre, gece müze deneyiminin tarihî ve kültürel algı üzerindeki etkilerine dair toplamda 4 kod belirlenmiştir. En sık tekrar edilen kodlar; ışık-gölge oyunlarının algısal derinlik yaratması (f=5), gece ışıklandırmasının tarihî atmosferi pekiştirmesi (f=4), gece ışığının mekânsal detayları ön plana çıkarması (f=4) ve zamansal bağ kurma ve otantik ortam hissi (f=3) şeklindedir.

K4: “Gece ziyaretinin müzenin tarihsel atmosferini olumlu yönde etkilediğini düşünüyorum. Özellikle ışıklandırmalar sayesinde müze çok daha ihtişamlı ve mistik bir hale bürünüyor. Müzenin gece saatlerinde ışıklandırma ile mistik havasının güçlendiğini söyleyebilirim. Ancak, bazı bölümlerde yeterince ışıklandırma olmadığı için detayları görmekte zorlandım. Kültürel deneyim açısından bakıldığında, müzenin gece atmosferi gündüzden çok daha etkileyici olsa da bilgilendirme panoları eksik olduğu için rehberli turların artırılması gerektiğini düşünüyorum. Gece ziyaretinin müzenin tarihî atmosferini daha etkileyici hale getirdiğini düşünüyorum. Müzenin gece ışıklandırması ona farklı bir hava katmış, ancak bazı bölümler oldukça karanlıktı. Daha fazla ışıklandırma ve rehberli anlatımlar olsaydı

deneyim daha anlamlı olabilirdi. Kültürel bilgilendirme açısından eksiklikler vardı, daha fazla rehber anlatımı olmalı.”

Katılımcı 4, gece ziyaretinin müzenin tarihî atmosferini daha mistik ve etkileyici kıldığını, özellikle ışıklandırmanın bu algıyı güçlendirdiğini belirtmiştir. Ancak bazı alanlardaki yetersiz ışıklandırma ve kültürel bilgilendirme eksikliği nedeniyle deneyimin tam anlamıyla bütüncül olmadığını ifade etmiştir.

K6: “Gece ziyaret etmek daha gerçekçi hissettirdi. Sanki o dönemlerde yaşıyor gibi hissettim. Gece ziyaret edilen başka tarihi alanları da görmek isterim. Bu ziyaret arkeolojiye olan ilgimi de artırdı diyebilirim. Mutlaka herkes bunu yaşamalı diye düşünüyorum. Gündüz geldiğimden çok farklı bir yer gibi geldi yaşanmışlıkları daha net hissedebiliyorsunuz.”

Katılımcı 6, gece ziyaretinin daha gerçekçi hissettirdiğini ifade etmiştir. Özellikle gece atmosferinin tarihî yaşanmışlıkları daha derinden hissettirdiğini ve bu deneyimin arkeolojiye olan ilgisini artırdığını belirtmiştir.

K7: “Gece ziyaretinin müzenin tarihî dokusunu daha etkileyici hale getirdiğini düşünüyorum. Arkeolojik eserler karanlık ve ışık oyunları sayesinde çok daha güzel görünüyor. Müzenin gece saatlerinde gündüzden farklılığını hissettim diyebilirim. Gece ziyaretinde müzenin tarihî havası daha etkileyiciydi. Loş ışıklar ve gölgeler, müzenin ihtişamını hissetmemi sağladı. Gece ışıklandırması, eserlerin detaylarını çok farklı bir şekilde öne çıkarıyor. Gündüz ile gece arasındaki farkı çok net bir şekilde görmek mümkün. Gece ziyaretinin huzurlu bir atmosfer sunduğunu düşünüyorum. Müzeye gece yapılan ziyaret, onu çok daha mistik ve büyüleyici hale getiriyor.”

Katılımcı 7, gece ziyaretinin müzenin tarihî atmosferini daha mistik ve etkileyici bir hale getirdiğini belirtmiştir. Loş ışıklar ve gölge oyunlarının eserlerin estetik değerini artırdığını ve gündüz ile gece arasında anlamlı bir fark yarattığını ifade etmiştir.

K8: “Gece atmosferi gerçekten büyüleyiciydi. Normalde gündüz geldiğimde bu kadar etkilenmemiştim çünkü ortam kalabalık oluyordu ve her yerde turistler vardı. Ama gece burada olmak, sanki o dönemlerde yaşayan biri gibi hissettirdi. Sessizlik, hafif ışıklandırmalar ve tarihi yapıların gölgeleri, gerçekten her şey çok etkileyiciydi.”

Katılımcı 8, gece ziyaretinin büyüleyici bir atmosfer sunduğunu ifade etmiştir. Kalabalıktan uzak ve sessiz ortamda, loş ışıklandırmalar eşliğinde tarihî yapılarla daha derin bir bağ kurduğunu ve geçmişte yaşıyormuş gibi hissettiğini belirtmiştir.

K9: “Gece saatlerinde yapılan ziyaretin benim için en önemli etkisi, müzenin büyüklüğünü ve eserlerin ihtişamını daha iyi hissedebilmem oldu. Gündüz gözden kaçırdığımız birçok detay gece daha belirgin hale geliyor. Işıklandırmalar ve loş ortam, eserlerin daha farklı bir yönünü ortaya çıkarıyor. Kendimi gerçekten o dönemlerde gibi hissettim. O yüzden gece ziyaretleri tarihi mekanların ruhunu daha iyi hissetmemizi sağlıyor bence. İstanbul Arkeoloji Müzesi gibi bir yer, gece karanlığında ve özel ışıklandırmalar altında çok daha anlamlı hale geliyor. Gündüz her şey daha ticari ve turistik hissettiriyor ama gece, sanki gerçekten geçmişe yolculuk yapıyormuşsunuz gibi bir his veriyor.”

Katılımcı 9, gece ziyaretinin eserlerin ihtişamını ve detaylarını daha iyi hissetmesini sağladığını belirtmiştir. Loş ışıklar altında müzenin daha anlamlı bir deneyim sunduğunu, bu atmosferin onu adeta geçmişe götürdüğünü ifade etmiştir.

Görüşme sonuçları; gece ziyaretlerinin, kültürel ve tarihi algı ile ziyaretçilerin deneyimini nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Katılımcılar, İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne gece ziyaretlerinde, müzenin daha mistik, büyüleyici ve otantik bir atmosfere büründüğünü ifade etmişlerdir. Özellikle loş ışıklandırmalar, gölgeler ve sessizlik unsurlarının eserleri daha belirgin hale getirdiği belirtilmiştir. Gündüz ziyaretlerinde kalabalık nedeniyle kaybolan ayrıntıların gece daha iyi fark edildiği ve eserlerin ihtişamının daha güçlü hissedildiği vurgulanmaktadır. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, bilgilendirme

içeriklerinin eksikliğinden ve bazı alanlardaki yetersiz ışıklandırmadan dolayı mekânın belirli bölümlerinin yeterince görülemediğini dile getirmiştir.

4.3. Gece Turizmi ve Destinasyon Algısı

Görüşme yapılan katılımcılara yöneltilen “Genel olarak İstanbul’daki gece turizmi uygulamaları hakkında ne düşünüyorsunuz?”, “Gece turizmi deneyiminiz, İstanbul’a ilişkin destinasyon algınızda herhangi bir değişikliğe neden oldu mu? Böyle bir değişiklik meydana geldiyse, bu durumu nasıl tanımlarsınız?” soruları aracılığıyla, gece turizminin destinasyon algısı üzerindeki etkileri incelenmeye çalışılmıştır. İlgili görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 6’da verilmiştir.

Tablo 6. Gece Turizmi ve Destinasyon Algısına İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	f
Gece Turizmi ve Destinasyon Algısı	Kültürel destinasyon kimliğinin güçlenmesi	3
	Tanıtım stratejilerindeki eksiklik ve potansiyel farkındalığı	3
	Gece ziyaretinin farklı deneyim sunarak ilgiyi artırması	2

Tablo 6’ya göre, gece müzesi uygulamalarının destinasyon algısına etkisine ilişkin toplamda 3 kod belirlenmiştir. En yüksek frekanslı kodlar; kültürel destinasyon kimliğinin güçlenmesi (f=3), tanıtım stratejilerindeki eksiklik ve potansiyel farkındalığı (f=3), Gece ziyaretinin farklı deneyim sunarak ilgiyi artırması (f=2) olmuştur. Bulgular, gece müzesi uygulamalarının İstanbul’un kültürel imajını olumlu yönde etkileyebileceğini, ancak tanıtım faaliyetlerinin bu süreci destekleyecek düzeyde olmadığını göstermektedir.

K5: “İstanbul’un gece turizmi konusunda büyük bir potansiyele sahip olduğunu düşünüyorum, ancak yeterince değerlendirilmediğini görüyorum. İstanbul Arkeoloji Müzesi’nin gece ziyareti, İstanbul’un kültürel destinasyon algısını güçlendiriyor bence. Çünkü gece ziyaretleri, bir destinasyonun turistik çekiciliğini artırıyor çünkü gündüz göremediğimiz detayları gece ışıklandırma sayesinde fark edebiliyoruz. Müzenin gece ziyareti İstanbul’un kültürel imajını güçlendiren bir etkinlik olmuş. Ancak, bu tür etkinliklerin daha fazla tanıtılması gerekiyor. Özellikle müzeler ve tarihi yapılar gece ziyaretine açık olmalı. İstanbul Arkeoloji Müzesi’nde gece ziyareti, İstanbul’un kültürel mirasını daha cazip hale getiriyor diye düşünüyorum İstanbul, tarihi bir şehir olarak gece turizmi konusunda çok daha fazla fırsat yaratmalı. Daha fazla etkinlik düzenlenmeli.”

Katılımcı 5, İstanbul’un gece turizmi potansiyelinin yeterince kullanılmadığını vurgulamıştır. Gece ziyaretlerinin, özellikle müzeler gibi kültürel mekânlarda destinasyon algısını ve şehrin kültürel imajını güçlendirdiğini ifade etmiştir.

K8: “Gece ziyaretleri, özellikle tarihi yerlerde çok daha farklı bir deneyim sunuyor. İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne gece yapılan ziyaretler, sadece yerli turistler için değil, yabancı turistler için de oldukça ilgi çekici olabilir. Ben bu deneyim için ailemle birlikte İstanbul dışından geldim. Daha fazla tanıtım yapılırsa, İstanbul’un gece turizmi konusunda çok büyük bir potansiyele sahip olacağını düşünüyorum.”

Katılımcı 8, gece ziyaretlerinin özellikle tarihî mekânlarda farklı ve özgün bir deneyim sunduğunu belirtmiştir. İstanbul Arkeoloji Müzesi’ne yaptığı gece ziyaretinin etkileyici olduğunu ifade eden katılımcı, tanıtım faaliyetlerinin artırılması durumunda İstanbul’un gece turizmi açısından büyük bir potansiyel barındırdığını vurgulamıştır.

K10“Ziyaretim beklentilerimi fazlasıyla karşıladı. Açıkçası bu kadar etkileyici olacağını düşünmemiştim. Tarihi mekanları seviyorum ama gece ziyaretlerinin bu kadar farklı bir his vereceğini tahmin etmiyordum. Müzenin atmosferi, ışıklandırmalar ve rehberlerin anlatımları beni çok etkiledi. Keşke diğer tarihi mekanlarda da benzer gece turları düzenlense.”

Katılımcı 10, gece ziyaretinin beklentilerini fazlasıyla karşıladığını ifade etmiştir. Müzenin atmosferi, ışıklandırma düzenlemeleri ve rehber anlatımlarının etkileyici olduğunu belirten katılımcı, benzer gece turlarının diğer tarihî mekânlarda da düzenlenmesi gerektiğini dile getirmiştir.

Görüşme sonuçları, gece turizminin destinasyon algısı üzerindeki etkilerini ortaya koymakta ve özellikle İstanbul'un bu alandaki potansiyeline dikkat çekmektedir. Katılımcılar, İstanbul'un tarihi ve kültürel mirasının gece turizmi kapsamında daha iyi değerlendirilebileceğini, ancak mevcut uygulamaların henüz yeterli düzeyde olmadığını vurgulamaktadır. İstanbul Arkeoloji Müzesi'ne gece ziyaretinin, kentin kültürel destinasyon algısını güçlendirdiği ve tarihi mekânları daha cazip hale getirdiği ifade edilmiştir. Gece ziyaretlerinin, özellikle ışıklandırmalar ve rehber anlatımları sayesinde gündüz fark edilemeyen detayları ortaya çıkardığı belirtilmiştir. Bununla birlikte, bu tür etkinliklerin daha geniş kitlelere ulaşabilmesi için tanıtım çalışmalarının artırılması gerektiği dile getirilmiştir. Katılımcılar ayrıca, İstanbul'daki diğer tarihi mekânların da benzer gece turizmi uygulamalarına açılması gerektiğini ve bu tür deneyimlerin yerli ve yabancı turistler için önemli bir çekim unsuru olabileceğini vurgulamaktadır.

4.4. Turist Memnuniyeti

Görüşme yapılan katılımcılara yöneltilen "Gece ziyaretiniz beklentinizi hangi düzeyde karşılamıştır, gerekçeleriyle birlikte değerlendirir misiniz?" sorusu aracılığıyla, turistlerin memnuniyet düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. İlgili görüşlerden elde edilen bulgular Tablo 7'de verilmiştir.

Tablo 7. Turist Memnuniyetine İlişkin Bulgular

Kategori	Kod	f
Turist Memnuniyeti	Yetersiz ışıklandırma ve yön bulma zorlukları	4
	Yoğun gruplarda sesli anlatımın duyulmaması	3
	Geceye özel etkinlik ve içerik taleplerinin artması	3
	Ziyaretçi konforunun mekânsal eksikliklerden etkilenmesi	2

K1: "Gece ziyaretinin atmosferi gerçekten etkileyiciydi. Müzenin sessizliği ve loş ışıklandırması tarihi daha derinden hissetmemi sağladı. Ancak bazı bölümler çok karanlık olduğu için detayları görmekte zorlandım. Daha dengeli bir ışıklandırma ile deneyim çok daha keyifli olabilir. Rehberin anlatımı gece turunda büyük önem taşıyor. Kendi başımıza fark edemeyeceğimiz birçok detay vardı. Ancak grubumuz biraz kalabalıktı ve anlatımları duymakta zaman zaman zorlandım. Daha küçük gruplarla veya bireysel sesli rehber uygulamasıyla bu deneyim iyileştirilebilir."

Katılımcı 1, gece ziyaretinin sessizlik ve loş ışıklarla tarihî atmosferi derinden hissettirdiğini belirtmiştir. Ancak bazı alanların karanlık olması ve kalabalık grup nedeniyle anlatımı duyamaması gibi unsurların deneyimi olumsuz etkilediğini ifade etmiş; ışıklandırma dengesinin sağlanması ve bireysel rehberlik sistemlerinin deneyimi iyileştirebileceğini vurgulamıştır.

K9: "Gündüz ziyaretinde dinlenme fırsatları daha fazla oluyor ama gece turunda uzun süre yürümek yorucu olabiliyor. Müzenin bazı bölümlerine daha fazla oturma alanı eklenmesi gece ziyaretlerini daha konforlu hale getirebilir. Ancak bazı bölgelerin kapalı olması hayal kırıklığı yarattı. Daha fazla alanın gece turuna açılması memnuniyeti artırabilir. Müze mağazasının kapalı olması beni şaşırttı. Gece turundan sonra bir hatıra almak isterdim ama mağaza akşam saatlerinde açık değildi. Eğer açık olsaydı hem ziyaretçilerin memnuniyeti artar hem de müze için ek gelir sağlanabilirdi. Genel olarak gece turundan memnun kaldım."

Katılımcı 9, gece ziyaretinin genel olarak memnuniyet verici olduğunu belirtmiş, ancak fiziksel konfor ve hizmetler açısından bazı eksikliklere dikkat çekmiştir. Özellikle oturma alanlarının azlığı, bazı bölümlerin kapalı olması ve müze mağazasının açık olmaması deneyimini sınırlayan unsurlar arasında yer almıştır.

K1: "Gece turu benim için oldukça farklı ve özel bir deneyimdi. Normalde tarihi mekânları gündüz ziyaret etmeye alışkınım ama gece atmosferi tamamen farklı bir his uyandırdı. Sessizlik ve loş ışıklar müzenin tarihî dokusunu ön plana çıkarıyordu. Ancak bazı bölümlerde fazla aydınlatma olmaması beni tedirgin

etti. Özellikle dar koridorlarda ve daha fazla yönlendirme olmalıydı. Ayrıca, gece saatlerinde daha az insan olduğu için bazı anlarda yalnızlık hissi de oluştu. Belki küçük gruplar hâlinde gezmek için bir sistem geliştirilebilir. Yine de İstanbul'da böyle bir deneyimin olması beni çok mutlu etti.”

Katılımcı 1, gece turunun kendisi için farklı ve özel bir deneyim olduğunu ifade etmiştir. Loş ışıklandırma ve sessizlik sayesinde tarihî dokuyu daha iyi hissederken, yönlendirme eksiklikleri ve aydınlatma sorunlarının deneyimi zaman zaman olumsuz etkilediğini belirtmiştir.

K4: “Bu gece turuna çok büyük bir beklentiyle katıldım, ancak bazı açılardan beklentilerimi tam olarak karşılamadı. Müzenin gece ambiyansı gerçekten etkileyiciydi ama organizasyon eksiklikleri dikkatimi çekti. Özellikle bazı bilgilendirme noktalarının kapalı olması nedeniyle, bazı eserlerin tarihî geçmişine dair yeterince detay öğrenemedim. Eğer gece ziyaretleri için özel olarak hazırlanmış interaktif rehberler veya artırılmış gerçeklik uygulamaları olsaydı, deneyim çok daha anlamlı olabilirdi. Varsa eğer ben bulamadım bununla ilgili de bilgilendirme yoktu. Bunun yanı sıra, buraya girişte ödediğimiz fiyatlar gece ve gündüz değişiklik göstermese de gelişmesi için fiyatlar daha düşük olabilir diye düşünüyorum.”

Katılımcı 4, gece ziyaretine yüksek beklentilerle katıldığını ancak bazı yönlerden hayal kırıklığı yaşadığını ifade etmiştir. Özellikle bilgilendirme eksiklikleri ve teknolojik rehber desteğinin olmaması deneyimi sınırlamış; fiyat politikası konusunda ise gece ziyaretlerine özel bir indirim yapılması gerektiğini belirtmiştir.

K6: “Benim için gece ziyareti tamamen bir keşif deneyimiydi. Daha önce hiç gece ya da akşam saati bir müze ziyaret etmemiştim ve bu deneyim beni gerçekten büyüledi. Özellikle sessizlik içinde mekânı gezmek, müzenin ihtişamını daha fazla hissetmemi sağladı. Ancak, gece turunda biraz daha sanatsal veya kültürel etkinlikler de eklenebilirdi. Örneğin, bölümlerde tarihî canlandırmalar yapılabilirdi. Gece ziyaretleri, sadece bir geziden ibaret değil, kültürel bir deneyime dönüşmeli. Eğer bu tarz yenilikler eklenirse, buradaki eserler yaşayan bir tarih sahnesi haline gelebilir.”

Katılımcı 6, gece ziyaretini keşif ve büyüleyici bir deneyim olarak tanımlamıştır. Sessizliğin müze atmosferini güçlendirdiğini ifade eden katılımcı, deneyimin sanatsal ve kültürel etkinliklerle zenginleştirilmesinin daha etkileyici olacağını belirtmiştir.

Katılımcıların yanıtları incelendiğinde gece turizminin ziyaretçiler üzerindeki etkilerini ve turist memnuniyetini belirleyen faktörleri detaylı bir şekilde ortaya koymaktadır. Genel olarak, katılımcılar gece ziyaretinin tarihi atmosferi daha güçlü bir şekilde hissetmelerini sağladığını ve mekânın gündüze kıyasla daha etkileyici bir deneyim sunduğunu belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı katılımcılar, yetersiz ışıklandırma, yönlendirme eksiklikleri ve rehber anlatımlarının yetersizliği gibi organizasyonel sorunların deneyimi olumsuz etkilediğini ifade etmiştir. Özellikle, büyük gruplar hâlinde yapılan turların anlatımları zorlaştırdığı ve bireysel sesli rehber uygulamalarının bu sorunu çözebileceği belirtilmiştir. Bazı katılımcılar, gece ziyaretlerinin sadece bir geziden ibaret olmaması gerektiğini, aynı zamanda kültürel bir deneyime dönüşmesi gerektiğini ifade etmişlerdir. İnteraktif öğelerin eklenmesi veya tarihî canlandırmalar gibi unsurların gece turizmi deneyimini daha anlamlı hâle getirebileceği belirtilmiştir. Bu noktada, kültürel etkinliklerin gece turizmi ile bütünleşerek ziyaretçilerin tarihî mirası daha derinden hissetmelerine olanak tanıyabileceği görülmektedir.

Katılımcıların ifadeleri, gece turizminin ziyaretçiler üzerindeki memnuniyet düzeyini şekillendiren çok yönlü faktörleri ortaya koymaktadır. Katılımcılar, tarihi atmosferin gece saatlerinde daha etkileyici hâle geldiğini ifade ederken; sessizlik, ışıklandırma ve ortamın sakinliği gibi unsurların bu memnuniyetin temel bileşenleri olduğunu vurgulamışlardır. Bununla birlikte, deneyimi olumsuz etkileyen bazı organizasyonel eksiklikler de dile getirilmiştir. Özellikle rehber anlatımlarının yetersizliği, bazı bölümlerdeki yetersiz ışıklandırma ve yönlendirme eksikliği, ziyaretçilerin mekânda yeterince bilgi edinmemelerine yol açmıştır. Bu durum, memnuniyetin yalnızca estetik veya duygusal boyutla sınırlı kalmaması, aynı zamanda işlevsel ve bilgilendirici yönlerin de dikkate alınması gerektiğini göstermektedir. Katılımcılar ayrıca, gece turizminin kültürel etkinliklerle zenginleştirilmesi hâlinde, ziyaret deneyiminin sıradanlıktan çıkarak daha anlamlı bir hâl alacağını ifade etmişlerdir. Dolayısıyla,

ziyaretçi memnuniyetinin sürdürülebilirliği açısından gece turizmi deneyimlerinin estetik ve kültürel unsurlarla bütünleşik şekilde planlanması önem arz etmektedir.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırma, gece turizmi deneyiminin, ziyaretçi algısı ve kültürel deneyimler üzerindeki yansımaları, katılımcıların kişisel gözlem ve yorumlarına dayalı olarak irdelemekte; aynı zamanda bu alandaki uygulamaların niteliğini artırmaya yönelik öneriler geliştirmeyi amaçlamaktadır. Bu kapsamda gerçekleştirilen görüşmeler sonucunda elde edilen bulgulara, gece turizminin ziyaretçiler için oldukça farklı ve etkileyici bir deneyim sunduğunu göstermektedir.

Katılımcıların, gece ziyaretlerini tercih etmelerinin en önemli nedenleri arasında kalabalıktan kaçınma, daha mistik ve otantik bir atmosfer deneyimleme isteği, tarihî mekânların ışıklandırılmaları sayesinde farklı bir görünüme bürünmesi ve gündüz saatlerinde vakit bulamama gibi nedenler olmaktadır. Bu çıkarımlar, katılımcıların görüşmeler sırasında vurguladığı mekânın geçmişle kurduğu bağ, estetik ambiyansın etkisi ve huzur gibi ifadelerle dayanmaktadır. Özellikle sessizlik ve ışık-gölge oyunlarının mekânın tarihî dokusunu daha belirgin hâle getirdiği ifade edilmiştir. Ayrıca gece turizminin sadece tarihi mekânlara farklı bir bakış açısı kazandırmakla kalmadığını, aynı zamanda ziyaretçilerin mekân ile daha derin bir duygusal bağ kurmasını sağladığını göstermektedir.

Katılımcılar, gece saatlerinde ziyaret ettikleri mekânın sadece bir turistik alan olmanın ötesine geçtiğini, geçmişin izlerini daha güçlü bir şekilde hissettiklerini ve adeta zamanda bir yolculuğa çıkmış gibi hissettiklerini belirtmişlerdir. Bununla birlikte, bazı ziyaretçiler gece turizmi uygulamalarında çeşitli eksikliklerle karşılaştıklarını dile getirmiştir. Özellikle yetersiz ışıklandırma, rehber anlatımlarının duyulmasındaki güçlükler, yönlendirme tabelalarının eksikliği ve bazı alanların ziyarete kapalı olması, ziyaretçi memnuniyetini olumsuz etkileyen faktörler olarak öne çıkmaktadır.

Araştırma sonucunda gece turizminin İstanbul'un destinasyon algısını güçlendirdiği ve bu tür etkinliklerin şehir için önemli bir çekim unsuru hâline gelebileceği anlaşılmaktadır. Ancak, katılımcılar İstanbul'da gece turizminin hâlâ yeterince değerlendirilmediğini, tanıtım faaliyetlerinin artırılması gerektiğini ve benzer uygulamaların diğer tarihî mekânlarda da geliştirilmesi gerektiğini belirtmiştir. Gece turizminin potansiyelinin daha iyi değerlendirilmesi için, sadece mekânların gece açık olması değil, aynı zamanda bu ziyaretlerin daha anlamlı ve kültürel olarak zenginleştirilmiş bir deneyime dönüştürülmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu bulgular, Elhosiny vd., (2023) tarafından Romanya'nın Oradea kentinde gerçekleştirilen "Müze Gecesi" etkinliği üzerine yapılan çalışmayla benzerlik göstermektedir. Söz konusu çalışmada, gece saatlerinde müze ziyaretinin ziyaretçilere daha huzurlu bir ortam sunduğu ve tarihi mekânla kurulan duygusal bağın arttığı belirtilmiştir. Benzer şekilde, Germain (2016) çalışmasında; gece yapılan müze ziyaretlerinin yalnızca fiziksel ortamı değil, aynı zamanda ziyaretçinin ruh halini, o mekânla kurduğu duygusal ilişkiyi de etkilediği saptanmıştır.

Katılımcılar, gece saatlerinde ziyaret ettikleri mekânın yalnızca bir turistik destinasyon olmaktan çıkıp adeta zamanda bir yolculuk hissi sunduğunu dile getirmiştir. Bu yönüyle çalışma, Chhabra (2010)'nın tarihî mirasın duygusal boyutlarına vurgu yapan araştırmasıyla da örtüşmektedir. Ancak, bazı katılımcılar yetersiz ışıklandırma, rehber anlatımlarının eksikliği, yönlendirme tabelalarının azlığı ve bazı bölümlerin kapalı olması gibi nedenlerle memnuniyet düzeylerinin sınırlı kaldığını belirtmiştir.

Ayrıca bulgular gece turizminin destinasyon algısını olumlu yönde etkilediğini göstermektedir. Özellikle ışıklandırma, sessizlik ve kalabalıktan uzak bir ortam sayesinde ziyaretçiler, mekânla daha güçlü bir duygusal bağ kurabildiklerini belirtmiştir. Bu bulgular, destinasyon algısının çevresel ve deneyimsel faktörlerle şekillendiğini savunan Beerli ve Martín'in (2004b) çalışmasını destekler niteliktedir. Aynı şekilde, Germain'in (2016) gece müze ziyaretlerinin mekâna dair daha derin, özgün ve etkileyici bir algı oluşturduğuna dair bulgularıyla da örtüşmektedir. Ancak katılımcıların bazı eleştirileri bilgilendirici

öğelere daha fazla yer verilmesi gerektiğini göstermektedir. Bu durum, gece turizminin yalnızca atmosferik değil, aynı zamanda bilişsel boyutunun da güçlendirilmesi gerektiğine işaret etmektedir.

Araştırma sonuçları gece turizminin ziyaretçi memnuniyetini artıran önemli bir unsur olduğunu, ancak deneyimin kalitesinin yalnızca atmosferik öğelerle değil, organizasyonel yeterlilikle de bağlantılı olduğunu ortaya koymaktadır. Özellikle loş ışıklandırma, sessizlik ve mekânın dinginliği gibi faktörler ziyaretçilere daha etkileyici bir deneyim sunmuş ve bu durum, Falk ve Dierking'in (2016) ziyaretçi deneyimini fiziksel çevreyle etkileşim bağlamında değerlendiren modelini desteklemektedir. Bununla birlikte, bazı katılımcıların yönlendirme ve rehberlik eksikliklerinden şikâyet etmesi, Makransky et al., (2019) tarafından vurgulanan bilişsel yükün azaltılmasının, deneyim kalitesi açısından ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Gece ziyaretlerinin, kültürel öğrenme ve tarihî anlamlandırma açısından daha anlamlı hâle gelmesi için interaktif uygulamalarla desteklenmesi gerektiği yönündeki görüşler ise, Radianti et al., (2020)'nin artırılmış gerçeklik gibi teknolojik uygulamaların kültürel bağlamları güçlendirme potansiyeline işaret eden çalışmasıyla örtüşmektedir. Dolayısıyla, bu çalışma katılımcı görüşleriyle mevcut literatür arasında hem destekleyici hem de katkı sağlayıcı bir paralellik kurmaktadır. Gece turizmi deneyimi, ziyaretçilerin kültürel mirası sadece görsel olarak değil, duygusal ve zamansal düzeyde de algılamalarını sağlamaktadır. Bu bağlamda, tarihî ve kültürel algının etkili biçimde aktarılabilmesi için içerik zenginliği ve mekânsal düzenlemeler, gece turizmi deneyiminin önemli tamamlayıcıları olarak değerlendirilmektedir.

5.1.Pratik Çıkarımlar

Gece müze ziyaretleri, ziyaretçilere farklı bir mekânsal ve duygusal deneyim sunarken, fiziksel koşulların bu deneyimi destekleyici nitelikte olması önem arz etmektedir. Mekânın bazı bölümlerinde yaşanan düşük ışık düzeyi, ziyaretçilerin tarihî detayları algılamasını zorlaştırmakta; bu durum, aydınlatma sistemlerinin hem görsel konforu artıracak hem de tarihî atmosferi koruyacak biçimde yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini düşündürmektedir.

Ziyaret deneyiminde anlatıların etkinliği, anlatım biçimiyle doğrudan ilişkili görünmektedir. Bu bağlamda, rehber anlatımlarının daha erişilebilir olmasına yönelik teknolojik uygulamaların, ziyaretçilerin bilgiye ulaşımını kolaylaştırıcı bir etki yarattığı ifade edilebilir. Benzer şekilde, yönlendirme araçlarının yetersizliği, mekân içinde ziyaretçilerin yön bulma sürecini zorlaştırmakta, bu da ziyaretin akışına olumsuz yansımaktadır. Dolayısıyla, geceye özgü tasarlanmış bilgi panoları ve dijital rehber sistemlerinin kullanımı, ziyaretçi deneyimini daha sürdürülebilir kılacak uygulamalar arasında değerlendirilebilir.

Ziyaretin yalnızca tarihî nesnelerin gözlemlenmesiyle sınırlı kalmadığı, aynı zamanda bir kültürel deneyim olarak anlam kazandığı durumlarda, etkileşimli ve sanatsal içeriklerin deneyime olan katkısı ön plana çıkmaktadır. Tarihî canlandırmalar, müzik dinletileri ve çeşitli performans sanatları, mekâna yönelik algıyı derinleştirici bir unsur olarak değerlendirilebilir.

Ziyaret alanlarının sınırlı tutulması ise memnuniyet düzeyini düşürebilen bir faktör olarak öne çıkmaktadır. Bu durum, gece ziyaretine açılan alanların kapsamının gözden geçirilmesini gerekli kılabilir. Ayrıca, ziyaret süresince ihtiyaç duyulan fiziksel rahatlık, dinlenme alanlarının varlığıyla doğrudan ilişkilidir. Bu nedenle ziyaretin süresine ve niteliğine uygun şekilde düzenlenmiş dinlenme bölgeleri, ziyaretçi deneyimini olumlu yönde etkileyebilmektedir.

Ziyaretin sonunda müze mağazalarının ve sosyal alanların açık tutulması, deneyimin bütünselliği açısından dikkate değer bir unsurdur. Bu uygulamaların, aynı zamanda müze gelirlerinin çeşitlendirilmesi yönünde de katkı sunduğu düşünülebilir. Öte yandan, İstanbul'un gece turizmi potansiyelinin daha geniş kitlelere ulaştırılması için dijital medya, uluslararası iş birlikleri ve hedef odaklı tanıtım stratejilerinin etkin biçimde kullanılması gerektiği anlaşılmaktadır.

5.2.Sınırlılıklar

Bu çalışmanın birtakım sınırlılıkları bulunmaktadır. Sınırlılıklar arasında, örneklemin belirli bir müze ile sınırlı olması, katılımcıların demografik çeşitliliğinin sınırlı kalması ve yalnızca nitel veriye dayanılması sayılabilir.

5.3.Gelecek Araştırmalar İçin Öneriler

Gelecek çalışmalarda, gece turizmi uygulamalarının farklı tarihî mekânlarda karşılaştırmalı olarak incelenmesi, mekâna özgü deneyimsel farkların ortaya konulmasına katkı sağlayabilir. Bu tür karşılaştırmalı analizler, tarihî atmosferin gece saatlerinde nasıl algılandığına dair daha geniş bir perspektif sunacaktır. Ayrıca, daha geniş örneklemelere ulaşarak nicel ya da karma yöntemlerin kullanılması, istatistiksel genellemelere olanak tanıyarak gece turizmiyle ilgili bulguların güvenilirliğini artırabilir. Ziyaretçi deneyiminde teknolojinin rolü ise, özellikle artırılmış gerçeklik (AR), sanal gerçeklik (VR) ve mobil sesli rehber sistemleri gibi dijital araçların etkisi açısından derinlemesine analiz edilmelidir. Bu teknolojik uygulamaların hem bilgi aktarımını hem de mekânsal algıyı nasıl etkilediği, gelecek araştırmalarda ele alınabilecek önemli bir konudur. Öte yandan, yerel halkın gece turizmine yönelik algısı ve bu uygulamaların sosyo-kültürel etkileri de değerlendirilmeli, toplumsal kabuller ve olası dirençler kültürel sürdürülebilirlik bağlamında analiz edilmelidir. Bu yaklaşım, gece turizminin toplumsal yansımaları da görünür kılacaktır.

Teşekkür ve Bilgi Notu

Destek Bilgi: Bu çalışmanın hazırlanması süresince herhangi bir bireyden ya da kurumdan aynî ya da nakdî bir yardım/destek alınmamıştır.

Etik Onayı: Makalede, ulusal ve uluslararası araştırma ve yayın etiğine uyulduğunu beyan ederim. Aksi bir durumun tespiti halinde **GSI Journals Serie A: Advancements in Tourism Recreation and Sports Sciences** Dergisinin hiçbir sorumluluğu olmayıp, tüm sorumluluk tarafıma aittir.

Etik Kurul Onayı: Veri toplama aşaması için gerekli etik kurulu belgesi İstanbul Nişantaşı Üniversitesi 21.03.2025 tarihi ve 2025-3 sayısı ile düzenlenmiştir.

Çıkar Çatışması: Makalede herhangi bir çıkar çatışması ya da kazancı yoktur.

Araştırmacıların Katkı Oranı: Çalışma, tek yazar tarafından hazırlanmıştır. Katkı oranları; 1. Yazar = %100

Kaynaklar

- Amir, A. F., Ismail, M. N. I., & See, T. (2015). Sustainable tourist environment: Perception of international women travelers on safety and security in Kuala Lumpur. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 168, 123-133.
- Aryal, C. M. (2023). Wildlife tourism at Chitwan National Park: Evaluating the perception of tourists about Jeep safaris. *International Journal of Environment*, 12(2), 41–55.
- Beerli, A., & Martín, J. D. (2004a). Factors influencing destination image. *Annals of Tourism Research*, 31(3), 657–681.
- Beerli, A., & Martín, J. D. (2004b). Tourists' characteristics and the perceived image of tourist destinations: A quantitative analysis—a case study of Lanzarote, Spain. *Tourism Management*, 25(5), 623–636.
- Biran, A., Poria, Y. ve Oren, G. (2011). Sought Experiences at Dark Heritage Sites. *Annals of Tourism Research*, 38(3), ss. 820–841.
- Bowen, J., Bradburne, J., Burch, A., Dierking, L., Falk, J., Fantoni, S. F & Walker, K. (2008). *Digital technologies and the museum experience: Handheld guides and other media*. Rowman Altamira.
- Camprubí, R., & Coromina, L. (2018). The lighting dimension of perceived tourist image: The case of Barcelona. *Current Issues in Tourism*, 22, 2342-2347.

- Capitello, R., Begalli, D., & Agnoli, L. (2013). Tourism experiences and wine experiences: A new approach to the analysis of visitor perceptions for a destinations. The case of Verona. *Journal of Tourism Research*, 45-60.
- Chen, C. F., & Chen, F. S. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage tourists. *Tourism Management*, 31(1), 29-35.
- Chen, G., & Tong, B. (2021). Research on perceived image of Beijing night tourism based on fuzzy comprehensive evaluation. In *Proceedings of the 6th Annual International Conference on Social Science and Contemporary Humanity Development (SSCHD 2020)* (pp. 748-752). Atlantis Press.
- Chhabra, D. (2001). *Heritage tourism: An analysis of perceived authenticity and economic impact of the Scottish Highland Games in North Carolina* (Doctoral dissertation, North Carolina State University). North Carolina State University Repository.
- Chou, H. (2013). The effect of the visitor's consumption experience and tourism image on tourist satisfaction and revisit intention of Taiwan's night markets. *GSTF Journal on Business Review (GBR)*, 3, 1-6.
- Creswell, J. W. (2014). *Research design: Qualitative, quantitative, and mixed methods approaches* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: SAGE Publications.
- Çetin, G., & Bilgihan, A. (2016). Components of cultural tourists' experiences in destinations. *Current Issues in Tourism*, 19(2), 137-154
- Eldridge, A., & Smith, A. (2019). Tourism and the night: Towards a broader understanding of nocturnal city destinations. *Journal of Policy Research in Tourism, Leisure and Events*, 11, 371-379.
- Elhosiny, S. M., Hassan, T. H., Josan, I., Salem, A. E., Abdelmoaty, M. A., Herman, G. V., Wendt, J., Janzakov, B., Mahmoud, H. M. E., & Abuelnasr, M. S. (2023). Oradea's cultural event management: The impact of the 'Night of the Museums' on tourist perception and destination brand identity. *Sustainability*
- Falk, J. H., & Dierking, L. D. (2013). *The Museum Experience Revisited* (1st ed.). Routledge.
- Franzidis, A., & Yau, M. (2018). Exploring the differences in a community's perception of tourists and tourism development. *Tourism Planning & Development*, 15(4), 382-397.
- Germain, F. (2016). Visiting the museum at night: A decidedly different experience. *Loisir et Société / Society and Leisure*, 39(3), 433-450.
- Gorgadze, A., Sinitsyna, A., Trabskaya, J., & Bala, T. (2021). The impact of new affective components on museum visitor retention: The context of major city event using SEM and CTree. *International Journal of Event and Festival Management*, 12(2), 203-223.
- Gürbüz, S. & Şahin, F. (2015). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntemleri: Felsefe, yöntem, analiz*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Gyimóthy, S. (2000). The quality of visitor experience: A case study of peripheral areas of Europe. *Tourism Review*, 17(2), 32-48
- Huang, W.J., & Wang, P. (2018). "All that's best of dark and bright": Day and night perceptions of Hong Kong cityscape. *Tourism Management*, 66, 274-286.
- Jiang, Y., & Hong, F. (2021). Examining the relationship between customer-perceived value of night-time tourism and destination attachment among Generation Z tourists in China. *Tourism Recreation Research*, 48, 220-233.
- Kültür ve Turizm Bakanlığı. (2025). *2022 yılı müze ziyaretçi istatistikleri*. <https://www.ktb.gov.tr>
- Lincoln, Y. S., & Guba, E. G. (1985). *Naturalistic inquiry* (1st ed.). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Makransky, G., Terkildsen, T. S., & Mayer, R. E. (2019). Adding immersive virtual reality to a science lab simulation causes more presence but less learning. *Learning and Instruction*, 60, 225-236.
- Merriam, S. B. (2018). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber* (Translator: Selahattin Turan). Ankara: Atlas Akademik Basım Yayın Dağıtım.
- Mowforth, M., & Munt, I. (2016). *Tourism and sustainability: Development, globalisation and new tourism in the Third World* (4th ed.). Routledge.

- Navrátil, J., Pícha, K., Rajchard, J., & Navrátilová, J. (2011). Impact of visit on visitors' perceptions of the environments of nature-based tourism sites. *Environmental Studies Journal*, 59, 7-23
- Nguyen, V. H. T., & Tran, T. (2024). Comparative analysis of night tourism in coastal cities: An IPA model analysis of mature and emerging destinations in Vietnam. *Journal of Infrastructure, Policy and Development*.
- Patton, M. Q. (2002). *Qualitative research & evaluation methods* (3rd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
- Pogodina, I. V., & Kislina, A. A. (2024). Night tourism development: Advantages and disadvantages. *Tourism Law and Economics*.
- Poria, Y., Reichel, A., & Biran, A. (2006). Heritage site management: Motivations and expectations. *Annals of tourism research*, 33(1), 162-178.
- Radianti, J., Majchrzak, T. A., Fromm, J., & Wohlgenannt, I. (2020). A systematic review of immersive virtual reality applications for higher education: Design elements, lessons learned, and research agenda. *Computers & Education*, 147, 103778.
- Richards, G. (2011). Creativity and tourism: The state of the art. *Annals of Tourism Research*, 38(4), 1225–1253.
- Russo, A. P. & Quaglieri Domínguez, A. (2014). Tourism management in heritage cities: The impact of cultural events. *Journal of Tourism Consumption and Practice*, 6(2), 1–26.
- Ryglová, K., Rasovska I., & Šácha, J. (2016). Destination quality perception in the context of different behavioural characteristics of visitors. *Czech Journal of Tourism*, 5, 5-20
- Taylor, R., & Shankar, T. (2008). Visitor value perception of a heritage tourism site development: A case study. *Tourism Analysis*, 13(2), 131-142
- Tilden, F. (2007). *Interpreting our Heritage*. Chapel Hill: The University of North Carolina Press.
- Timothy, D. J., & Boyd, S. W. (2006). Heritage tourism in the 21st century: Valued traditions and new perspectives. *Journal of heritage tourism*, 1(1), 1-16.
- Veronica, S., Ginting, N., & Amy Marisa. (2020). Local wisdom-based development of environment and atmosphere of night tourism: A case study of Berastagi. *International Journal of Architecture and Urbanism*, 4(2), 144–155.
- Wang, L., Zhang, Q., & Wong, P. P. W. (2022). Assessment of tourists' perceived travel risk and intention to visit night markets after the COVID-19 pandemic: An empirical approach. *Tourism*, 32(2), 163–186.
- Wang, Y., Hu, W., Park, K.-S., Yuan, Q., & Chen, N. (2023). Examining residents' support for night tourism: An application of the social exchange theory and emotional solidarity. *Journal of Destination Marketing & Management*.
- Weng, L., Tan, L., & Yu, Y. (2023). The effects of perceived cultural and tourism public services on visitor satisfaction and quality of life: A multiple mediation model. *Land*, 12(11), 2033.
- Xian, L. (2024). Development strategy of night tourism in Heilongjiang, China. *Frontiers in Business, Economics and Management*.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2013). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (9. baskı). Ankara: Seçkin Yayıncılık.